

Rapport om helkontinuerlig skiftarbeid (nattskift) på norsk sokkel

September 2007

L e d e r n e

www.lederne.no

Organisasjonen Lederne:

Lederne er et frittstående, partipolitisk uavhengig fagforbund for arbeidstakere med lederansvar, tekniske og merkantile stillinger. Forbundet ble stiftet i 1910 og har omkring 15.000 medlemmer på landsbasis. Lederne jobber aktivt for å styrke medlemmenes kompetanse, og har i dag medlemmer i blant annet barnehager, bergverk, bilbransjen, bygg og anlegg, handel, hotell og restaurant, IKT, industri, landbruk, luftfart, offentlig virksomhet, olje og gass, rederi, reiseliv, servicebedrifter, transport, vekst- og attføringsbedrifter.

Innledning:

Organisasjonen Lederne har i samarbeid med Norsk Kunde gjennomført en omfattende spørreundersøkelse for helkontinuerlige skiftarbeidere (nattskiftarbeidere) på norsk sokkel. Hovedårsaken til undersøkelsen er at Lederne over mange år har fått signaler fra medlemmer på hvor krevende det er helsemessig, familiemessig og sikkerhetsmessig å gå helkontinuerlig skift. Det har vært lite forskning og oppfølging på dette området. Undersøkelsen er, så langt Lederne kjenner til, den første på norsk sokkel som kun omhandler helkontinuerlige skift.

De som har svart arbeider enten **helkontinuerlige skift** (14 dager dag - 14 dager natt, annenhver tur eller hele turnusen natt), **svingskift** (første uken natt – andre uken dag, første uken dag – andre uken natt eller annen skiftordning) eller **skiftordning** (to turer på dag eller én tur på natt).

Undersøkelsen ble gjennomført elektronisk og gikk ut til alle medlemmer i Lederne som arbeider helkontinuerlige skift. Rundt 600 av Ledernes medlemmer på norsk sokkel jobber helkontinuerlig skift. Spørreundersøkelsen ga 427 svar. Svarprosenten er med andre ord høy og representativ.

Viktige resultater av undersøkelsen:

• Familielivet:

- 76 prosent sier at helkontinuerlig skift er en påkjenning for familien.
- 65,9 prosent bruker mer enn fire dager på å restituere seg når de kommer hjem fra Nordsjøen. Resultatet av 10 årlige turer blir langt over én måned i tapt fritid.
- 87,4 prosent sier at arbeidsgiver ikke gir den enkelte valgfrihet til å velge ulike skiftordninger.

• Helsen:

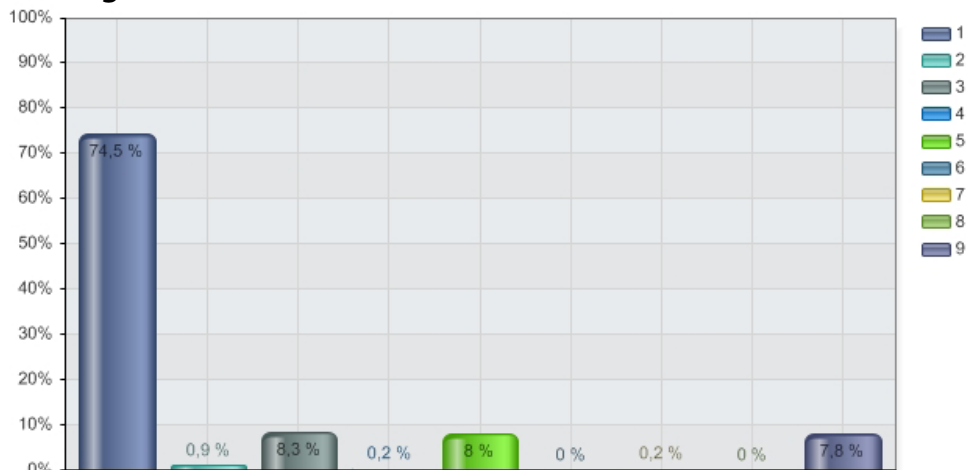
- 43,4 prosent har helseproblemer fra påkjenningen med helkontinuerlig skift.
- 21,7 prosent trenger medisiner for å jobbe helkontinuerlig skiftarbeid.
- 88,3 prosent sier at kvaliteten på mat som tilbys på natt er dårligere enn på dag.
- 95,5 prosent mener pensjonsalderen bør være lavere for helkontinuerlig skiftarbeid.

• Sikkerheten på plattformene:

- 54,5 prosent får ikke kvalifisert hvile før de starter et 12 timers nattskift.
- 40,3 prosent får ikke sove før første nattskift.
- 79,7 prosent bruker mer enn to dager på å snu til nattskift.
- 66,8 prosent bruker mer enn to dager på å komme inn i ny rytme når de svinger midt i turen (endrer fra natt- til dagskift for eksempel midt i en 14 dagers tur).

Statistisk materiale:

1. Stilling

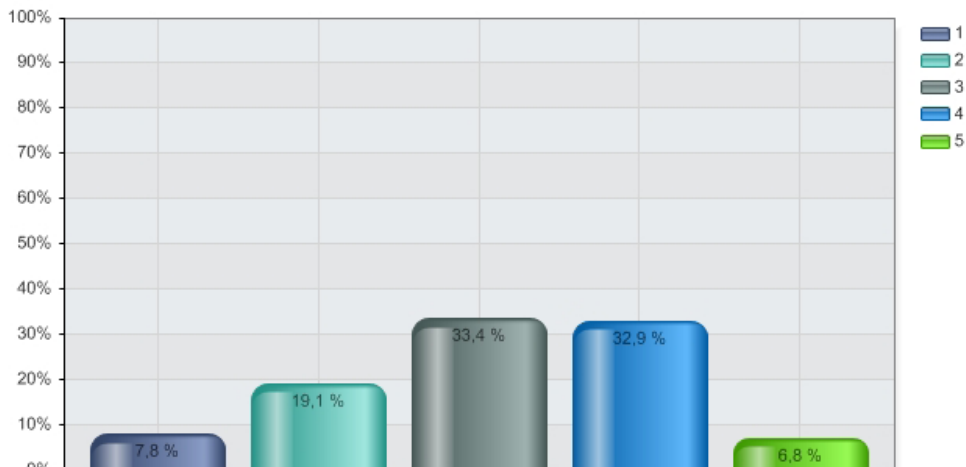

Alternativer	Prosent
1. Tekniker	74,5 %
2. Ingeniør	0,9 %
3. Operatør/Borer	8,3 %
4. Kjemiker	0,2 %
5. Leder	8,0 %
6. Kontrollør	0,0 %
7. Mekaniker	0,2 %
8. Service/forpleining	0,0 %
9. Annet	7,8 %

Alternative svar på 9 (Annet):

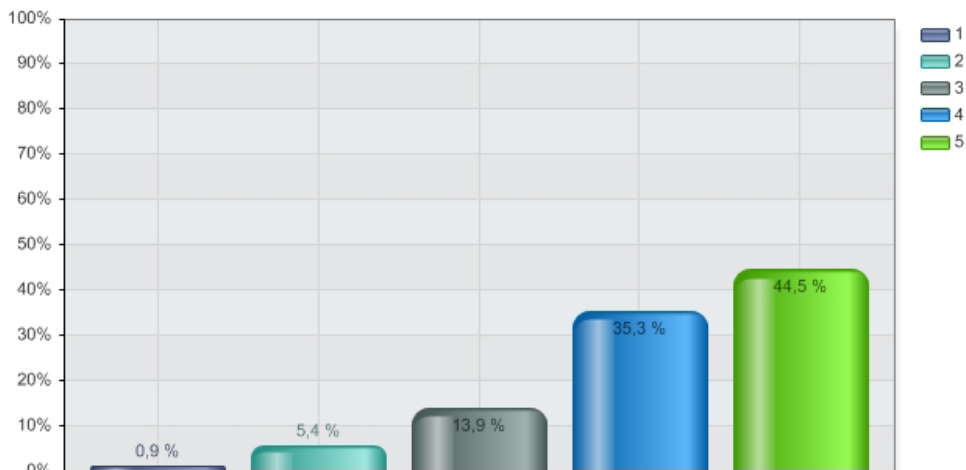
Prosesstekniker, vedlikeholdsleder, produksjonsleder, brønnleder, boreleder, kontrollromskoordinator, retningsborer, subseaingeniør, geolog, fagansvarlig drift.

2. Alder

1. 21-30	7,8 %
2. 31-40	19,1 %
3. 41-50	33,4 %
4. 51-60	32,9 %
5. Over 60	6,8 %

3. Hvor mange år har du arbeidet helkontinuerlig skiftarbeid?

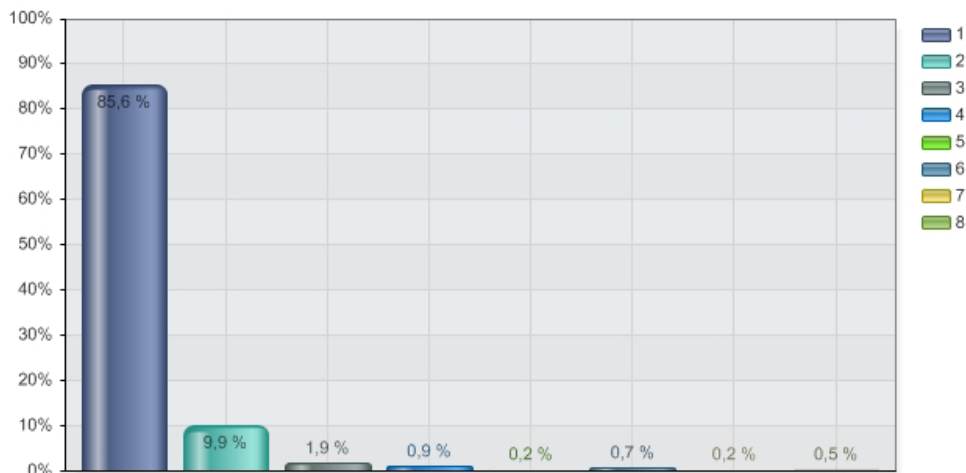

1. 0-1 år	0,9 %
2. 2-5 år	5,4 %
3. 6-10 år	13,9 %
4. 11-20 år	35,3 %
5. Over 20 år	44,5 %

4. Hvilket selskap er du ansatt i?

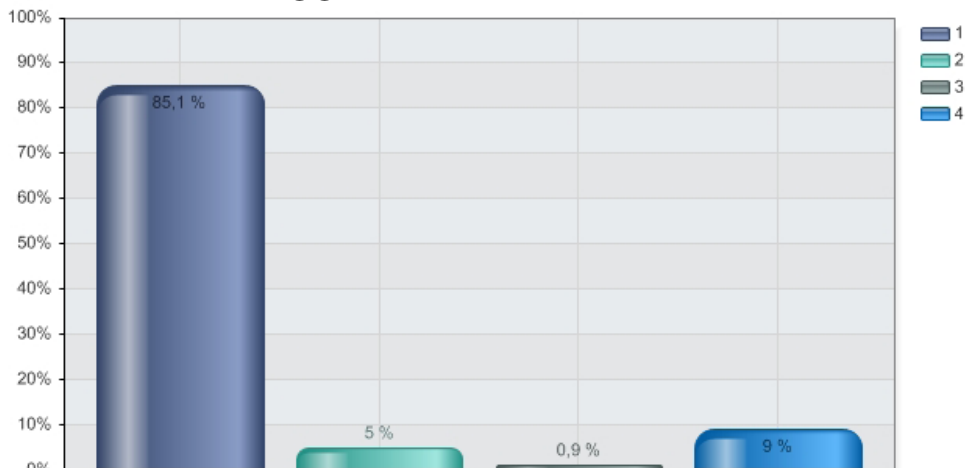
Statoil, ConocoPhillips, KCA Deutag, BP Norge, Baker Hughes, Norske Shell, Transocean, Noretyl, Norsk Hydro, Schlumberger, Kronos Titan, Aker Kværner Offshore Partner, Dolphin, Saipem, Odfjell, National Oilwell, DAS, Seadrill, ESS.

5. Hvilket område arbeider du innenfor?

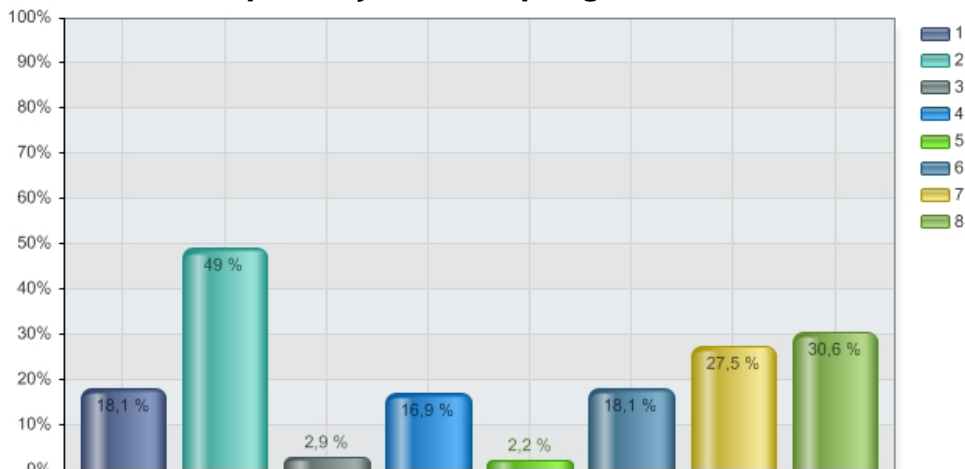
1. Prosess	85,6 %
2. Boring	9,9 %
3. Brønnservice	1,9 %
4. Forpleining	0,9 %
5. Konstruksjon/modifikasjon	0,2 %
6. Vedlikehold	0,7 %
7. Kran/dekk	0,2 %
8. Annet	0,5 %

6. Hvilken skiftordning går du?

1. Helskift (14 dager natt/14 dager dag annenhver tur)	85,1 %
2. Svingskift (7 natt først - så 7 dag)	5,0 %
3. Svingskift (7 dag først - så 7 natt)	0,9 %
4. Annet	9,0 %

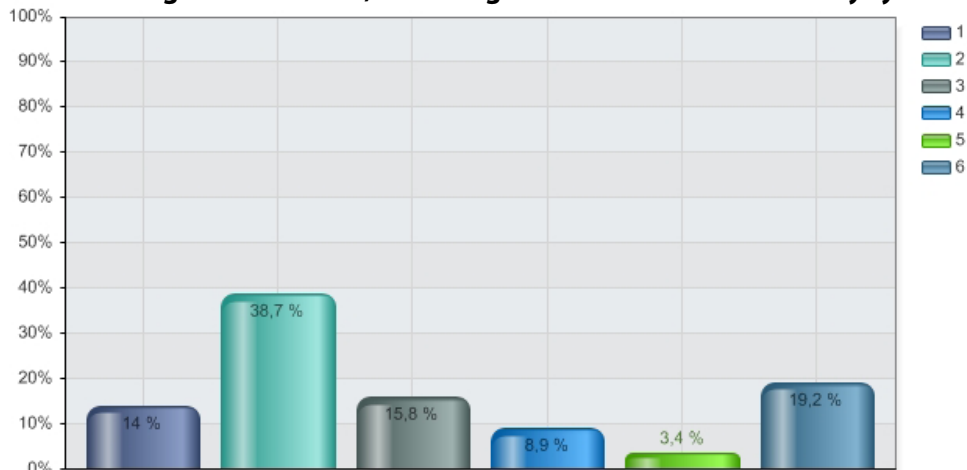
7. Hvilke beredskapsfunksjoner er du pålagt?

1. Livbåtfører	18,1 %
2. Brannlag	49,0 %
3. Mann over bord-båt	2,9 %
4. Førstehjelp	16,9 %
5. Helikopterlandingsoffiser	2,2 %
6. Skadestedsledelse	18,1 %
7. Beredskapsledelse	27,5 %
8. Annet	30,6 %

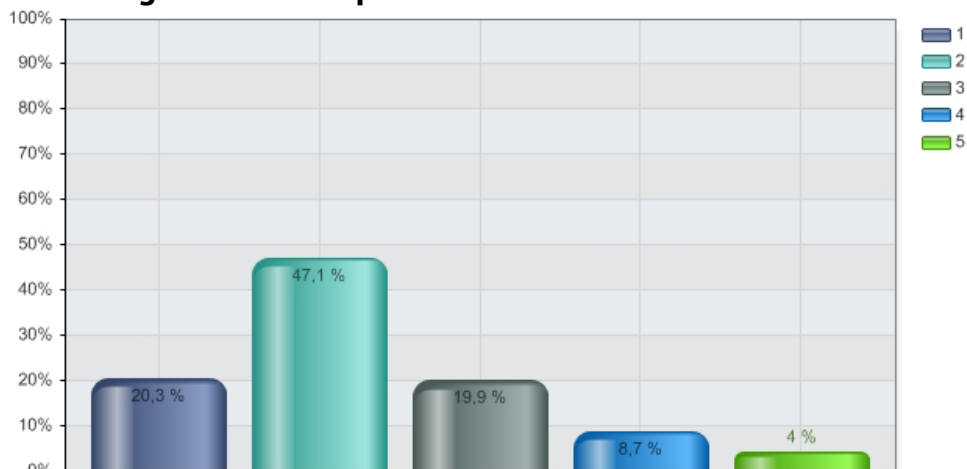
Alternative svar på 8 (Annet):
Alarmreaksjonslag, borelag, kontrollrom,
SKR, HKR, brønnsikring

8. Når du svinger midt i turen, hvor lang tid tar det å komme inn i ny rytme?

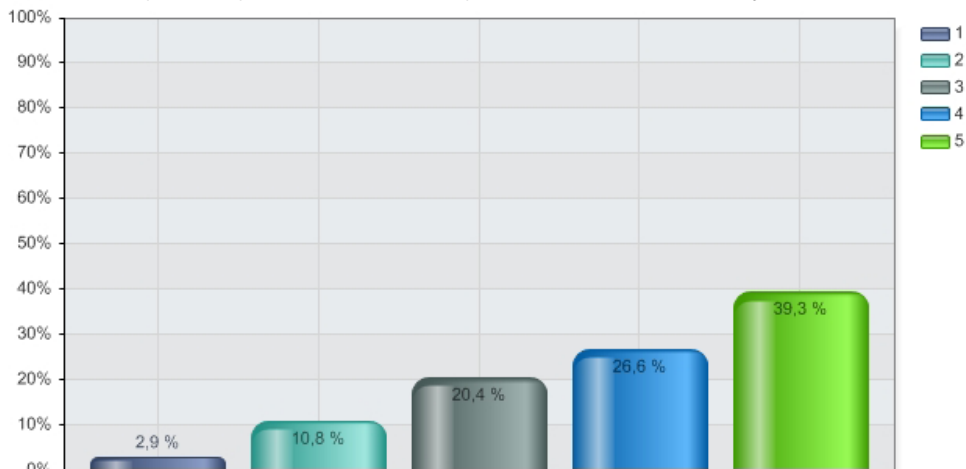
1. 1 dag	14,0 %
2. 2-3 dager	38,7 %
3. 3-4 dager	15,8 %
4. 4-5 dager	8,9 %
5. Over 5 dager	3,4 %
6. Annet	19,2 %

9. Hvor lang tid bruker du på å snu til nattskift?

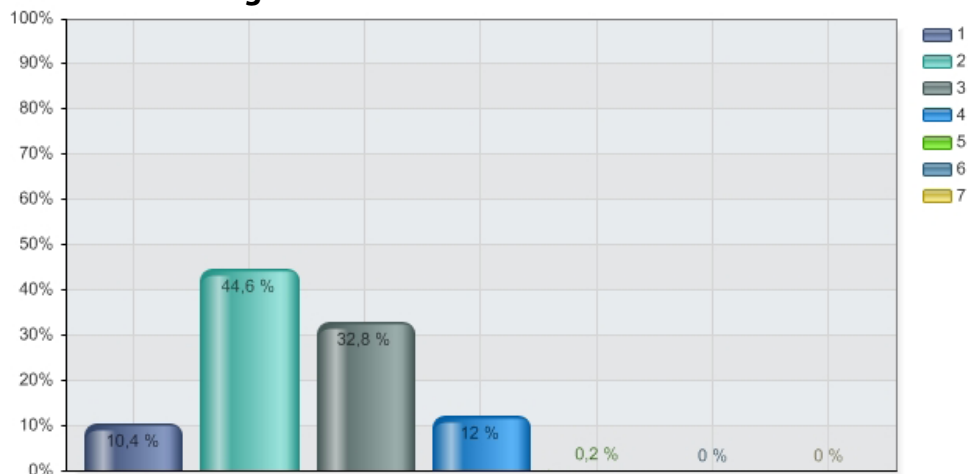
1. 1 dag	20,3 %
2. 2-3 dager	47,1 %
3. 3-4 dager	19,9 %
4. 4-5 dager	8,7 %
5. Over 5 dager	4,0 %

10. Hvor lenge trenger du å hente deg inn når du kommer hjem fra nattskift?

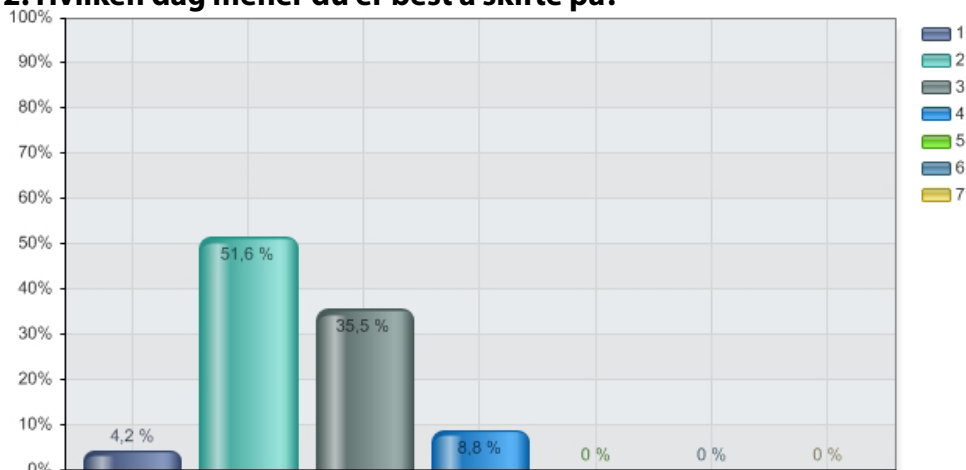
1. 1 dag	2,9 %
2. 2-3 dager	10,8 %
3. 3-4 dager	20,4 %
4. 4-5 dager	26,6 %
5. Over 5 dager	39,3 %

11. Hvilken ukedag skifter du?

1. Mandag	10,4 %
2. Tirsdag	44,6 %
3. Onsdag	32,8 %
4. Torsdag	12,0 %
5. Fredag	0,2 %
6. Lørdag	0,0 %
7. Søndag	0,0 %

12. Hvilken dag mener du er best å skifte på?

1. Mandag	4,2 %
2. Tirsdag	51,6 %
3. Onsdag	35,5 %
4. Torsdag	8,8 %
5. Fredag	0,0 %
6. Lørdag	0,0 %
7. Søndag	0,0 %

13. Får du kvalifisert hvile før du starter første nattskift?

1. Ja	45,5 %
2. Nei	54,5 %

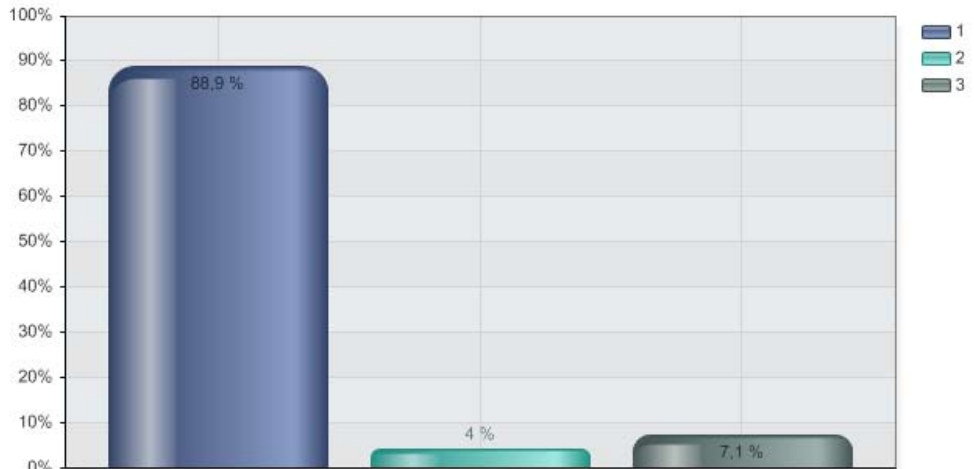
14. Får du sove før første nattskift?

1. Ja 59,7 %

2. Nei 40,3 %

15. Blir skiftarbeid mer krevende og en større belastning med årene?

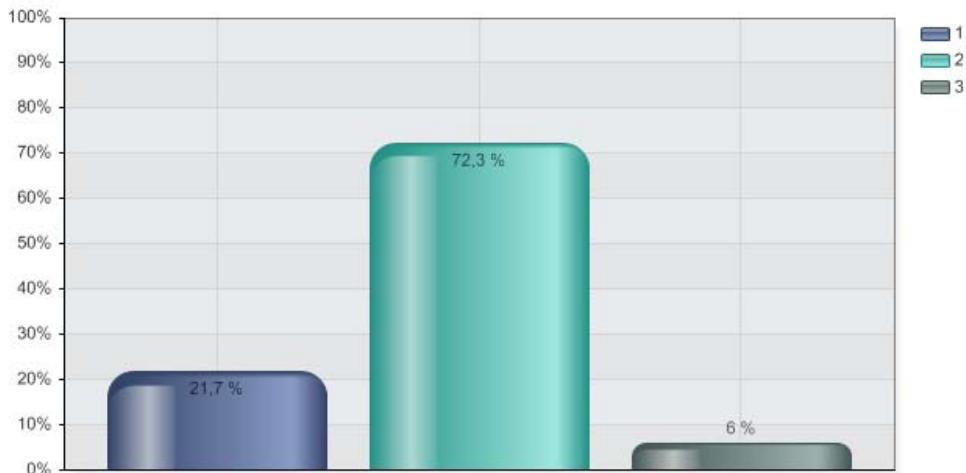

1. Ja 88,9 %

2. Nei 4,0 %

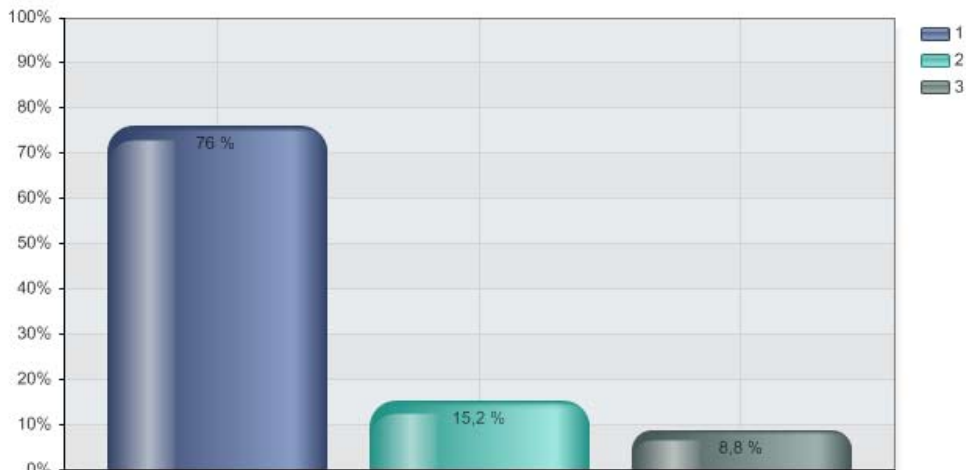
3. Vet ikke 7,1 %

16. Trenger du medisiner for å gå helkontinuerlig skiftarbeid?

- 1. Ja 21,7 %
- 2. Nei 72,3 %
- 3. Vet ikke 6,0 %

17. Er helkontinuerlige skiftordninger en påkjennelse for familien?

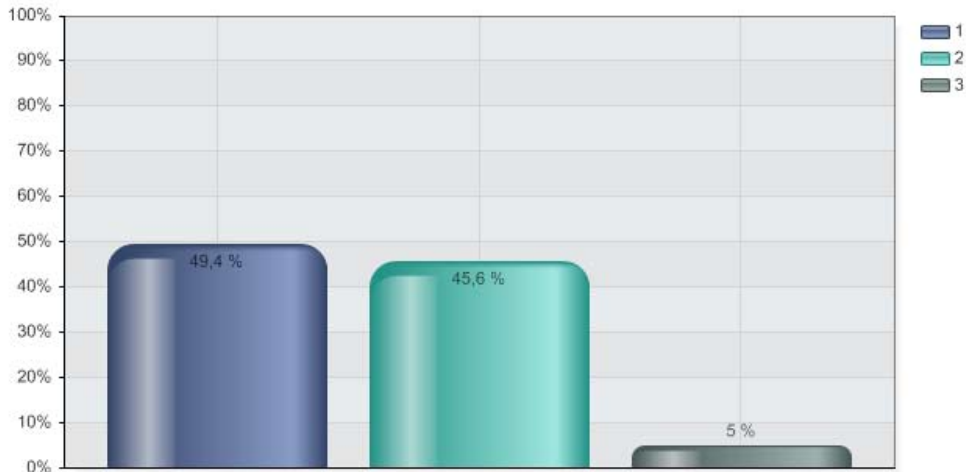
- 1. Ja 76,0 %
- 2. Nei 15,2 %
- 3. Vet ikke 8,8 %

18. Er det tilstrekkelig personale på nattskift i forhold til arbeidsmengde?

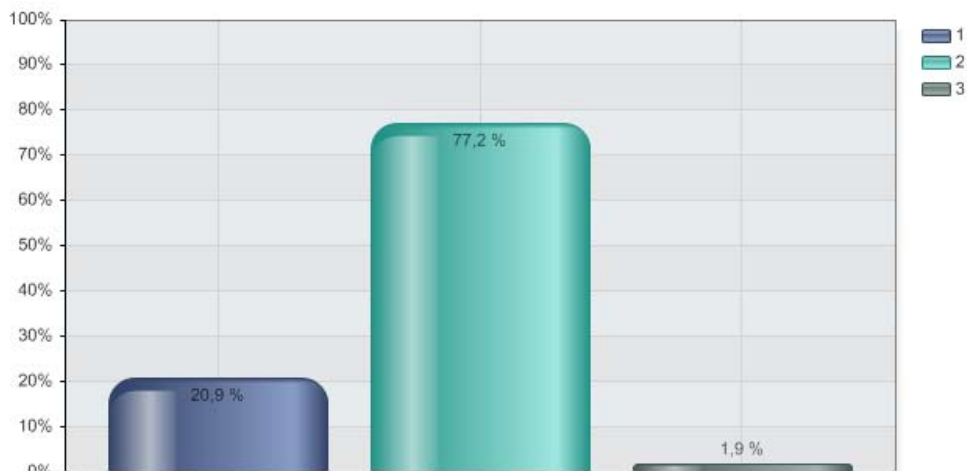
1. Ja	69,4 %
2. Nei	26,1 %
3. Vet ikke	4,5 %

19. Opplever du nattskift/skiftarbeide som mer risikofylt enn dagarbeid?

1. Ja	49,4 %
2. Nei	45,6 %
3. Vet ikke	5,0 %

20. Har du tillitsvern i f.eks. HVO/VO eller annet?

1. Ja	20,9 %
2. Nei	77,2 %
3. Vet ikke	1,9 %

21. Får du utført dine tillitsvern like bra på nattskift som på dagtid?

1. Ja	13,5 %
2. Nei	27,3 %
3. Vet ikke	59,2 %

22. Er kvaliteten på maten som tilbys like god på natt som på dagtid?

1. Ja	11,4 %
2. Nei	88,3 %
3. Vet ikke	0,2 %

23. Er det gode nok lys-, støy- og luftforhold når du arbeider natt?

1. Ja	65,9 %
2. Nei	30,5 %
3. Vet ikke	3,6 %

24. Har du helseproblemer fra påkjenningen med skiftarbeid?

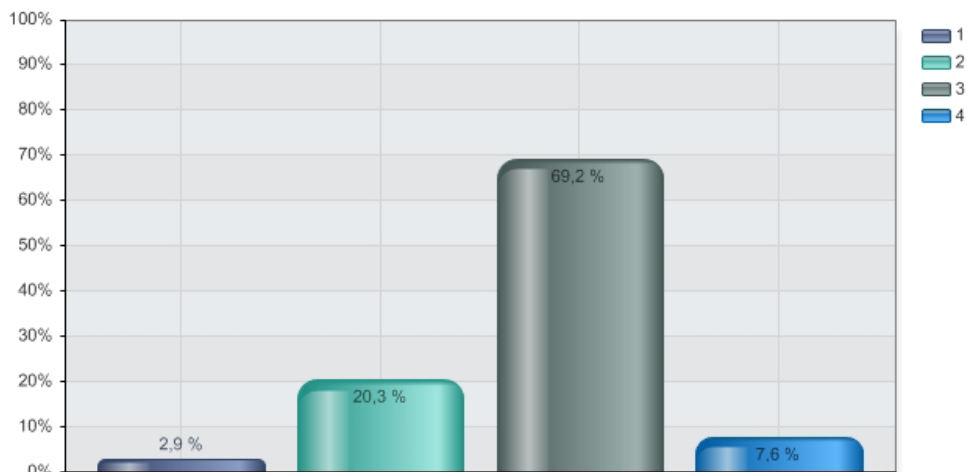
1. Ja	43,4 %
2. Nei	43,2 %
3. Vet ikke	13,4 %

25. Gir arbeidsgiver den enkelte valgfrihet til å velge ulike skiftordninger?

1. Ja	5,0 %
2. Nei	87,4 %
3. Vet ikke	7,6 %

26. Hvilken pensjonsalder har du?

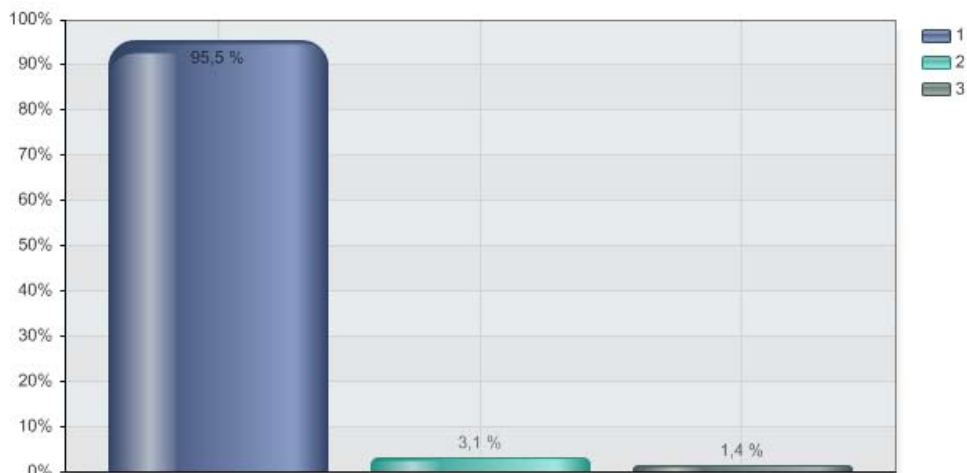
- 1. 60 år 2,9 %
- 2. 62 år 20,3 %
- 3. 65 år 69,2 %
- 4. 67 år 7,6 %

27. Er pensjonsalderen for høy på sokkelen?

- 1. Ja 87,7 %
- 2. Nei 4,7 %
- 3. Vet ikke 7,6 %

28. Bør pensjonsalderen være lavere for helkontinuerlig skiftarbeid?

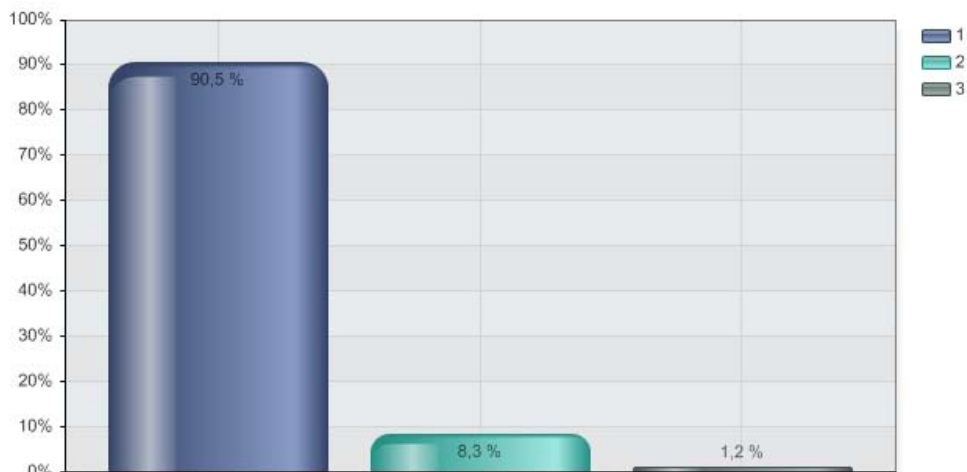
1. Ja	95,5 %
2. Nei	3,1 %
3. Vet ikke	1,4 %

29. Bør pensjonsalderen være lavere for de som går helkontinuerlige skift enn for de som arbeider dag?

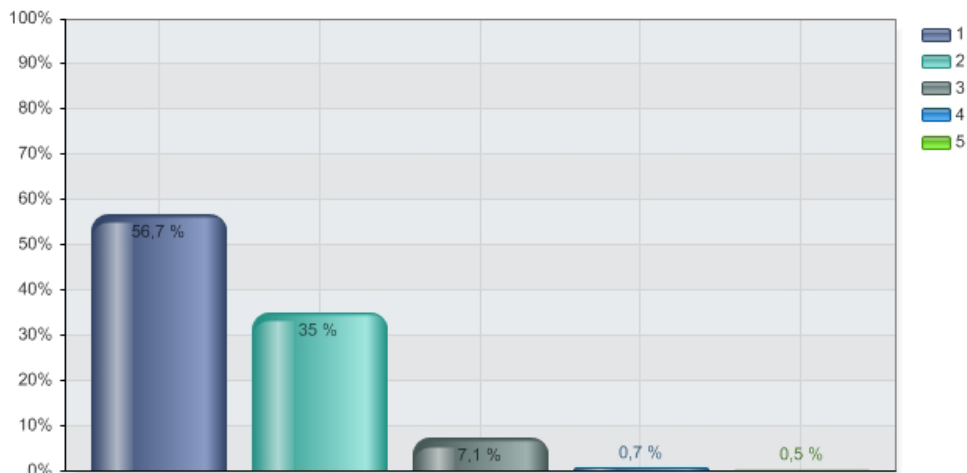
1. Ja	91,3 %
2. Nei	5,4 %
3. Vet ikke	3,3 %

30. Hvilken pensjonsordning ville du selv valgt?

- 1. 57-62 år 90,5 %
- 2. 62-65 år 8,3 %
- 3. 65-67 år 1,2 %

31. Hva mener du den fleksible pensjonsalderen bør være?

- 1. 57 år 56,7 %
- 2. 60 år 35,0 %
- 3. 62 år 7,1 %
- 4. 65 år 0,7 %
- 5. 67 år 0,5 %

32. De følgende sitatene er utvalgte individuelle kommentarer fra undersøkelsen for å illustrere synspunkter:

"Mye større fokus på sunn kost til nattskift. Stor forskjell på vinter/sommer. De hjemme blir like mye påvirket av humørsvingninger. Det blir bare verre med årene."

"Skifttillegget må bli bedre, slik det er i dag tjener de som går dag bedre enn en som går natt annenhver tur. Dette på grunn av møter og lignende som dagansatte har på kvelden. Vi må få minimum det samme som de har på landanleggene. Vi har heller ikke kompensert for tapt fritid når vi kommer hjem, eller for den belastningen det har på helsen vår etter mange år i skiftturnus. Ref. undersøkelser som sier at vi har kortere levetid, økt sjanse for hjertesykdommer og kreft."

"Statoil tilrettelegger ikke forholdene for skiftarbeidere. Mulighet til restitusjon og kvalifisert hvile overses. Her er det bare økonomi som teller."

"Det må legges til rette senere helikopterfligheter ut på plattformene. Kl. 10.30 fra land innebærer at avreisetidspunktet hjemmefra er alt for tidlig. Mener også at når man jobber nattskift, må det være lik standard på mat som på dag. Det må tas hensyn til at nattpersonell får ro når man sover."

"Det bør tilrettelegges slik at personell kan få hvile før hjemreise etter nattskift. Å sende folk hjem kl. 11.30 etter nattskift er under enhver kritikk. Dette burde kunne ordnes individuelt. Det bør tilrettelegges for en bedre hverdag etter endt nattskift."

"Mange arbeidstakere i alderen 55 til 65 år går på medisiner eller er sykemeldt på grunn av slitasjeskader. Mange har problemer med søvnen. Pensjonsalder må ned på sokkelen og gjøres mer fleksibel."

"Det er ved flere undersøkelser avdekket at levealderen for de som har gått skiftarbeid i mange år er mye lavere enn for de som kun arbeider på dag. Det er snakk om 6 - 7 år kortere levealder. Dette er nødt til å få konsekvenser for pensjonsalderen. Skulle bare mangle om ikke vi også fikk noen år som pensjonister før vi går i graven."

"Mindre klargjøring av arbeidspakker på natt. Mange plattformer kjører skjeve skift med mindre folk på natt. Det tar flere skift å snu til natt etter en friperiode. Det må også legges til rette for større lokal styring for plattformene og anleggene for å tilpasse bemanning natt/dag etter ønske fra de ansatte."

"Arbeidsgiver påstår at bruk av sovemedisiner er redusert ved helkontinuerlig skift kontra svingskift. Er det foretatt noen undersøkelse vedrørende bruk av sovemedisiner ved hjemkomst etter endt helkontinuerlig skift?"

"Forkorter levetiden. Personer over 58 år bør slippe å gå skift om en ikke ønsker det."

"Reise inn med et senere helikopter etter endt nattskift, slik at det går an å få seg noen timer på rygg. Enkelte har flere reise timer før de er hjemme."

"De som jobber helkontinuerlig skift må få skikkelig tilrettelagte lugarer slik at de kan få sove godt på dagtid!"

"Lugarer bør være mye bedre isolert for å dempe støy."

"Det er ekstremt mye dårligere mat på natt i forhold til dag. Lugarer er støyutsatt og gjør at det er vanskelig å ha kvalifisert søvn om en ikke sovner veldig fort og sover godt. Er også en plage om en vil ringe hjem og naboene blir plaga."

"Mer forskning på helsefaren ved nattskift. Har mistanke om at det er meget usunt å snu døgnrytmen."

"På helikopter til og fra plattform bør nattpersonell ha førsteprioritet. Nattpersonell må få de mest støyskjermede lugarene, ikke dele lugarer med tilfeldig ombordværende og ikke ligge i lugarer med to senger der dag/natt deler lugar."

"Å være vekk fra sin bedre halvdel i 14 dager kan være sunt. Å komme hjem etter 14 dager på natt er ikke sunt, da en fort er irritabel."

"Selskapene driter i om du jobber to uker natt, og så er det ingen som bryr seg om familiære oppgaver når en kommer hjem. Det tar lang tid før det er sikkert å hente barn i skole/barnehage når en kommer fra 14 dagers nattskift."

"Når man ikke får tilstrekkelig med søvn frigjøres frie radikaler som bryter ned celler i kroppen. Dette gjør at du blir lettere syk og mer utsatt for alzheimer, parkinson, hjertesykdomer etc."

"Hviletid før nattskift. Hvis det er forsinket helikopter kan jeg for min del gå 26 timer i ett strekk med de siste 12 timene på nattskift."

"Mister mye av fritiden etter nattskift på grunn av snuing og vondt i hodet. Går ut over familie og venner. Stor belastning. Hadde gjerne gått litt ned i lønn og sluppet nattskift. Det er ikke verdt det i dag med den lille kompensasjonen vi har."

"Må ha ro i gangene utenfor lugarene."

"Prøveordning 7 dager natt/7 dager dagskift burde vært tillatt. Kjenner meg ikke igjen i Statoils ekspertpanel som sier at 14 dagers sammenhengende ordning er eneste rette helsemessig."

”Det blir tøffere og tøffere med årene å gå nattskift. Man blir avhengig av sovemedisin.”

”Mer fokus på å få redusert arbeid som stadig legges til nattskift som følge av for lite bemanning samt travle dagskift. Med andre ord må nattskiftbelastningen reduseres til et minimum med tanke på oppgaver som skal utføres.”

”Det bør være nok mennesker slik at antall nattskift kan reduseres i løpet av året.”

”Ha fokus på at nattskift kun skal være for overvåking og det som skal til for å holde prosessen i gang hele døgnet. Det skal ikke legges opp til mye ekstraarbeid på natten.”

”Etter hvert som bemanningen går ned blir det ”snikinnført” flere oppgaver på natt.”

”Helseproblemer ved å snu når en kommer hjem etter 14 dager på natt. Mage/fordøyelse, immunforsvar, hodeverk/kvalme.”

”Har små muligheter til å sove før hjemreise etter endt tur. Når vi kommer hjem har vi først jobbet 12 timer, deretter vært på reise x antall timer. Jeg er utslitt når jeg kommer hjem til en forventningsfull familie, som møter en søvngjenger. Har forsøkt å flytte helikopterturen frem for å kunne sove før hjemreise, men ingen vil gjøre noe med det, verken ledelse eller helsepersonell. De sier at de har forståelse for det, men vi skal ikke ha noen fordeler overfor andre. Når belastningen er stor og det er mye folk ombord, blir vi flyttet til de dårligste lugarene (feltsenger for øyeblikket).”

”Mest sannsynlig betydelig kortere levetid på personell som har gått slike skift hele sitt liv. Det må settes fokus på skiftarbeidere og deres helse, spesielt med tanke på kreft i mage- og tarmsystem for herrer og brystkreft for damer.”

”Å snu fra nattskift til dagskift midt i turen er en sikkerhetsrisiko da jeg er helt utenfor og mangler totalt konsentrasjonsevne de to første skiftene etter en slik snuoperasjon. Jeg er dessuten i psykisk ubalanse og føler at jeg besvimer og at hjertet stanser. Får angst og er ubrukelig til den jobben jeg skal utføre, men allikevel får jeg fullt ansvar for det området jeg er satt til å styre. Dette blir for mye gambling på sikkerheten etter mitt syn.”

”Kvalifisert hvile i forbindelse med hjemreise. På min installasjon i dag er man satt opp på en tidlig flight i land, som ofte er forsinket. Dette medfører at en går oppe i mange timer, i tillegg til lang hjemreise. Dette er en stor påkjenning!”

”Helikopteravgangene er ikke tilpasset helkontinuerlig skiftarbeid. hjem etter nattskift kl.11.30. Kun et par timer hviletid før man drar hjem. Noen ganger ingen søvn. Medfører at jeg er oppe 27-28 timer før jeg er hjemme.”

Konklusjon og anbefalinger:

Denne rapporten avdekker det Ledernes tillitsvalgte på norsk sokkel har vært bekymret for i mange år, nemlig at helkontinuerlige skiftarbeidere (nattskiftarbeidere) jobber under vanskelige forhold med alvorlige konsekvenser familiemessig, helsemessig og ikke minst sikkerhetsmessig. Det må settes et større fokus på dette. Vi er forundret over at myndighetene og oljeselskapene ikke tidligere har undersøkt dette grundig, men vi forventer at det tas tak i dette snarest.

Lederne vil ta initiativ til å bruke analysen overfor oljeselskapene, Oljeindustriens Landsforening (OLF) og Petroleumstilsynet for raskest mulig å få en forbedring på situasjonen som helkontinuerlige skiftarbeidere på norsk sokkel jobber under. Dette gjelder ikke kun Ledernes medlemmer, men alle som jobber helkontinuerlig skift.

Anbefalinger for bedring av situasjonen:

- Helikoptertider og ruter må i langt større grad tilrettelegges helkontinuerlige skiftarbeidere for at de skal ankomme mest mulig uthvilt på jobb og hjem til familien.
- Den tiden helkontinuerlige skiftarbeidere taper som følge av tretthet når de kommer hjem til familien må kompenseres økonomisk av oljeselskapene.
- Pensjonsalderen må senkes for helkontinuerlige skiftarbeidere.
- Matkvaliteten må være tilsvarende god på natt som på dag.
- Oljeselskapene må ha større fokus på tilrettelegging for de som jobber natt. Så lenge plattformene er der kan ikke disse stillingene fjernes uten driftsstans.
- Alle helkontinuerlige skiftarbeidere må ha krav på egne lugarer på en støybeskyttet avdeling på plattformen.

Utvalget for spørreundersøkelsen:

- Per Helge Ødegård
(Leder for teknikere i Lederne i Statoil og medlem av Statoils bedriftsforsamling)
- Wenche I. Sola
(Forbundssekretær i Lederne)
- Arne Reidar Danielsen
(Hovedtillitsvalgt for Lederne i ConocoPhillips)
- Nils Helland
(Nestleder for teknikere i Lederne i Statoil)
- Jan Olav Brekke
(Ledernes forbundsleder)
- Sverre Simen Hov
(Informasjonsansvarlig for Lederne)

 L e d e r n e

- forbundet som gir deg trygghet

www.lederne.no

Postboks 2523 Solli
0202 Oslo

Tlf.: 22 54 51 50

Faks: 22 55 65 48

E-post: lederne@lederne.no